

OBSAH

PŘEDMLUVA	9
1 PŘEDMĚT A METODY VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE	13
1.1 Předmět vývojové psychologie	13
1.2 Metody vývojové psychologie	16
1.3 Vývoj oboru	20
2 CHARAKTERISTIKA JEDNOTLIVÝCH OBDOBÍ LIDSKÉHO ŽIVOTA	23
2.1 Prenatální období	23
2.1.1 <i>Chování dítěte v prenatálním období</i>	24
2.1.2 <i>Vývoj předčasně narozených dětí</i>	27
2.2 Novorozenecké období	29
2.2.1 <i>Chování novorozenceho dítěte</i>	32
2.2.2 <i>Schopnost novorozence učit se</i>	36
2.2.3 <i>Protosociální chování novorozence</i>	36
2.3 Kojenecké období	48
2.3.1 <i>Vývoj hrubé a jemné motoriky, vnímání a předřečových projevů</i>	48
2.3.2 <i>Kognitivní vývoj</i>	56
2.3.3 <i>Socializace</i>	59
2.4 Batolecí období	72
2.4.1 <i>Vývoj hrubé a jemné motoriky a vývoj řeči</i>	72
2.4.2 <i>Kognitivní vývoj</i>	78
2.4.3 <i>Emoční vývoj a socializace</i>	80
2.5 Předškolní období	87
2.5.1 <i>Vývoj základních schopností a dovedností</i>	88
2.5.2 <i>Kognitivní vývoj</i>	90
2.5.3 <i>Emoční vývoj a socializace</i>	93
2.6 Vstup dítěte do školy	103
2.6.1 <i>Rozvoj předpokladů pro úspěšný školní začátek</i>	107
2.6.2 <i>Vývojový stav dítěte v době jeho vstupu do školy</i>	111
2.6.3 <i>Školní nároky</i>	115
2.7 Mladší školní období	117
2.7.1 <i>Vývoj základních schopností a dovedností</i>	120
2.7.2 <i>Kognitivní vývoj</i>	124
2.7.3 <i>Emoční vývoj a socializace</i>	130
2.8 Období dospívání	142
2.8.1 <i>Vymezení období dospívání</i>	142
2.8.2 <i>Sekulární akcelerace</i>	144
2.8.3 <i>Dospívání jako samostatné životní období</i>	146
2.8.4 <i>Hlavní psychologické charakteristiky období dospívání</i>	147
2.8.5 <i>Specifické vývojové problémy dospívajících v dnešní společnosti</i>	164

2.9	Časná a střední dospělost	166
2.9.1	<i>Vývojové etapy dospělého člověka</i>	167
2.9.2	<i>Časná dospělost</i>	169
2.9.3	<i>Střední dospělost</i>	172
2.10	Pozdní dospělost	187
2.10.1	<i>Tělesné změny v období pozdní dospělosti</i>	190
2.10.2	<i>Kognitivní změny v období pozdní dospělosti</i>	191
2.10.3	<i>Sociální změny v období pozdní dospělosti</i>	192
2.11	Stáří	202
2.11.1	<i>Kognitivní změny ve stáří</i>	204
2.11.2	<i>Emoční změny ve stáří</i>	207
2.11.3	<i>Sociální zařazení starého člověka</i>	210
2.11.4	<i>Terminální stádium života</i>	214
3	ROZDÍLY V PSYCHICKÉM VÝVOJI CHLAPCŮ A DÍVEK	217
4	TEORIE DUŠEVNÍHO VÝVOJE ČLOVĚKA	221
4.1	Teorie determinace duševního vývoje	221
4.1.1	<i>Teorie empiristické (exogenistické)</i>	222
4.1.2	<i>Teorie nativistické (endogenistické)</i>	225
4.1.3	<i>Teorie interakční (syntetické, dialektické)</i>	230
4.1.4	<i>Perspektivy humanistické vývojové psychologie</i>	235
4.2	Teorie periodizace duševního vývoje	238
4.3	Teorie individualizace duševního vývoje	245
5	VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE A HRANIČNÍ DISCIPLÍNY	251
5.1	Vývojová psychologie a vývojová neurofyziologie	251
5.1.1	<i>Vztah struktury a fyziologie CNS k psychickým procesům</i>	254
5.1.2	<i>Vývoj centrálního nervového systému</i>	256
5.1.3	<i>Dětská neuropsychologie</i>	258
5.2	Vývojová psychologie a výchova	261
5.2.1	<i>Záměrná výchova</i>	262
5.2.2	<i>Spontánní (funkční) výchova</i>	268
5.3	Vývojová psychologie a vývojová psychopatologie	270
5.4	Vývojová psychologie a pediatriká psychologie	277
6	OHROŽENÍ PSYCHICKÉHO VÝVOJE	281
6.1	Typy ohrožení dítěte	282
6.1.1	<i>Týrání</i>	282
6.1.2	<i>Zneužívání</i>	284
6.1.3	<i>Zanedbávání</i>	286
6.1.4	<i>Psychická deprivace</i>	288
6.2	Oběti – následky týrání, zanedbávání a zneužívání	290
6.3	Pachatelé (abuzéři)	293
6.4	Praktická opatření v boji proti týrání, zneužívání a zanedbávání	296
6.5	Násilí ve společnosti	300
6.5.1	<i>Násilí a zanedbávání v rodině</i>	300
6.5.2	<i>Násilí v blízkém mimorodinném společenství</i>	302
6.5.3	<i>Násilí v médiích</i>	302
6.5.4	<i>Násilí ve válkách a v podmínkách společenských konfliktů</i>	305
6.5.5	<i>Násilí a kultura</i>	306

7 APLIKACE POZNATKŮ VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE V PRAXI	309
7.1 Vývojové hodnocení	311
7.2 Poradenská interakce	317
8 VÝVOJ A VÝCHOVA DĚTÍ V MINULOSTI A V SOUČASNÉM SVĚTĚ	321
DOSLOV	327
LITERATURA	331
PŘÍLOHY	349
Příloha 1	349
Příloha 2	354
Příloha 3	359
Příloha 4	360
REJSTŘÍK	361